

رابطه هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی

معجتبی معظمی^۱

چکیده

مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی توسط اساتید، نقش مهمی در بهبود کلیه فعالیت‌های دانشگاهی به ویژه فعالیت‌های مذهبی و فرهنگی دارد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی انجام شد. این مطالعه از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوهی اجرا مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش همه اساتید بسیجی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به تعداد ۲۹۴ نفر بودند. حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۱۶۷ نفر بدست آمد که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش مقیاس هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸)، پرسشنامه سبک زندگی اسلامی کاویانی (۱۳۹۰) و پرسشنامه مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی گنجی و همکاران (۱۳۹۷) بودند که پایایی آنها با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۹۲ و ۰/۹۰ بدست آمد. در نهایت، داده‌ها با باروش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان در نرم افزار SPSS-۲۴ تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که هوش معنوی (و هر چهار مؤلفه‌ی آن شامل تفکر انتقادی و جودی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و توسعه حالت هوشیاری) و سبک زندگی اسلامی (و هر ده مؤلفه‌ی آن شامل زمان‌شناسی، امنیت، تفکر و علم، سلامت، خانوادگی، مالی، عبادی، باورها، اخلاقی و اجتماعی) با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی رابطه مثبت و معنادار داشتند ($P = 0/001$). همچنین، متغیرهای هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی به طور معناداری توانستند؛ ۴۳ درصد، چهار مؤلفه‌ی هوش معنوی به طور معناداری توانستند ۲۸ درصد و ده مؤلفه‌ی سبک زندگی اسلامی به طور معناداری توانستند ۵۴ درصد از تغییرات مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی را تبیین کنند ($P = 0/001$). نتایج، نشان‌دهنده‌ی رابطه مثبت معنادار هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی و نقش آنها در تبیین مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی آنان بود. بنابراین، برای ارتقای مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی می‌توان هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی را بهبود بخشید.

واژگان کلیدی: هوش معنوی، سبک زندگی اسلامی، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، اساتید بسیجی

۳۰۳

فصلنامه علمی

مطالعات
الگوی پیشرفت
اسلامی ایرانی

سال نهم، شماره چهارم (پیاپی ۲۰)، زمستان ۱۴۰۰

۱. استادیار، گروه مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
m_moazzamiii@yahoo.com

۱. مقدمه و بیان مسئله

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های توسعه‌ی فرهنگی، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی است که نقش مستقیمی در توسعه‌ی فرهنگی جوامع دارد و همواره بسیاری از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه‌ی فرهنگ به آن توجه ویژه‌ای داشتند. با این حال نتایج برخی پژوهش‌ها حاکی از آن بوده که مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در سطح پایینی قرار دارد (گنجی و همکاران، ۱۳۹۷). مشارکت به‌عنوان یک کنش یا عمل اجتماعی به معنای درگیری شناختی، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی گروه‌ها در برنامه‌ها و فعالیت‌های مختص گروه و تلاش برای ایجاد تغییرها و تحول‌های مطلوب در آینده است (سوتو^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). مشارکت فرایندی است که هدف آن بهبود انتخاب افراد از طریق حضور خودانگیزخته، فعال، اختیاری و ارادی در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است (میونیز^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). بنابراین، مشارکت به‌عنوان یک رفتار انسانی، صرفاً رفتاری بازتابی و غیرارادی نیست. چون که افراد مشارکت‌کننده برای رفتار خود معنای ذهنی مشخصی دارند و بر اساس همان معناها اقدام به مشارکت در فعالیت‌های مختلف می‌کنند (لی^۳ و همکاران، ۲۰۲۱). فرهنگ یکی از مفاهیم پیچیده و بسیار مهم علوم رفتاری است که نقش مهمی در رفتار انسان ایفا می‌کند (ون بندینگام^۴ و همکاران، ۲۰۲۱). مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی^۵ به معنای شرکت داوطلبانه، ارادی و آزادانه‌ی افراد، گروه‌ها و سازمان‌های یک جامعه در ابعاد مختلف فرهنگی برای گسترش توسعه پایدار، متوازن و همه‌جانبه زندگی فرهنگی است (سیبوا و ریویزووا^۶، ۲۰۲۰).

یکی از عوامل مرتبط با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، هوش معنوی^۷ است (خبازی، ۱۳۹۲) که به معنای مجموعه‌ای از توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها و منابع معنوی می‌باشد که بهره‌گیری از آنها نقش مؤثری در بهبود وضعیت زندگی و سازگاری با موقعیت‌های مختلف دارد

-
1. Soto
 2. Muniz
 3. Lee
 4. Van Bendegom
 5. Participation in Cultural Activities
 6. Sebova & Reveszova
 7. Spiritual Intelligence

(سکرزپینسکا^۱، ۲۰۲۱). هوش معنوی یکی از انواع هوش و ظرفیتی است که فرد از طریق آن می‌تواند؛ ژرف‌ترین مفاهیم و اهداف و برترین انگیزه‌ها را برای زندگی خود بیابد و بر مبنای آن به زندگی خود ادامه دهد (آیدین^۲، ۲۰۱۹). هوش معنوی به فرد، دیدگاهی کلی و معنادار درباره زندگی و هدفمند بودن آن و همه تجربه‌ها و رویدادهای زندگی می‌دهد و فرد را قادر می‌سازد که به شناخت و معرفت خود عمق دهد (تیوری^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). افراد دارای هوش معنوی بالا با ملایمت و مهربانی بیشتری با خود و دیگران برخورد می‌نمایند، در حل مسائل و چالش‌های زندگی موفق‌تر عمل و از راهبردهای مقابله‌ای سازگار استفاده می‌کنند، سختی‌ها و دشواری‌های زندگی ابتر تحمل می‌نمایند و به‌صورت پویاتر، با معناتر و هدفمندتر به زندگی خود ادامه می‌دهند (لیو^۴ و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی دیگر از عوامل مرتبط با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، سبک زندگی اسلامی^۵ است (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۶). سبک زندگی شیوه‌ای است که افراد بر اساس باورها و ارزش‌های خود که در خانواده و جامعه شکل می‌گیرد برای خود انتخاب و طبق آن به زندگی خود ادامه می‌دهند (راهیو^۶ و همکاران، ۲۰۲۱). سبک زندگی مجموعه‌ای از رفتارها و عادت‌ها درباره تغذیه، فعالیت‌های بدنی، مقابله با استرس و مدیریت آن، رفتارهای خودمراقبتی و مواد مخدر می‌باشد که در فرایند اجتماعی شدن ایجاد و بازتاب کاملی از ارزش‌های فردی و اجتماعی و شیوه مواجهه با مسائل و چالش‌های مختلف زندگی است (ماکسیمووا^۷ و همکاران، ۲۰۲۲). سبک زندگی اسلامی به معنای زندگی افراد بر اساس مجموعه‌ای از معیارهای مورد پذیرش اسلام و قرآن مانند خدامحوری و حاکمیت ارزش‌های اسلامی است (رستمی نسب دولت‌آباد و همکاران، ۱۳۹۸). در سبک زندگی اسلامی هم به‌صورت فردی، هم به‌صورت خانوادگی و هم به‌صورت اجتماعی رعایت قاعده‌ها، الگوها، قالب‌ها و ملاک‌های اسلامی نقش مهمی

1. Skrzypinska
2. Aydin
3. Turi
4. Liu
5. Islamic Lifestyle
6. Rahayu
7. Maximova

در ارتقای سلامت و کیفیت زندگی دارند و التزام عملی به باورها و اعتقادهای مذهبی عامل بازدارنده‌ای برای بیماری‌های روانی محسوب می‌شود (عربشاهی کریزی و فلاحتی، ۱۳۹۹). در نتیجه، سبک‌زندگی اسلامی نشان‌دهنده برخورداری از حیات طیبه از طریق ادب و آداب توحیدی و آموزه‌های اسلامی است که غایت آن رهایی از سبک‌زندگی غیراسلامی و رسیدن به حایت طیبه و سعادت پایدار می‌باشد (موحد، عباسی و اکبرزاده، ۱۳۹۹).

دانشگاه‌ها به‌عنوان سازمان‌هایی هستند که محصول‌های متنوعی تولید می‌کنند و این محصول‌ها از طرق فعالیت‌های فرهنگی با کمک سرمایه‌های انسانی، فکری و اجتماعی باعث توسعه توانایی‌های دانشی و علمی افراد، گروه‌ها و سازمان‌های مختلف جامعه می‌شوند (عطاپر و عزیز، ۱۳۹۳). اساتید به‌ویژه اساتید بسیجی یکی از بزرگ‌ترین سرمایه‌های انسانی هر دانشگاه جهت پیشبرد برنامه‌های مختلف به‌ویژه برنامه‌های فرهنگی هستند. بنابراین، تلاش برای شناسایی عوامل مرتبط با مشارکت آنان در فعالیت‌های فرهنگی از اهمیت بالایی برخوردار است. چون بعد از شناسایی عوامل مرتبط با آن می‌توان گام مؤثری در جهت بهبود و ارتقای مشارکت آنان در فعالیت‌های فرهنگی برداشت.

۲. اهداف و سؤالات پژوهش

هدف کلی پژوهش حاضر تعیین رابطه هوش معنوی و سبک‌زندگی اسلامی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی بود. در نتیجه، سؤال‌های پژوهش عبارتند از:

- آیا هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی رابطه معنادار دارند؟
- آیا سبک‌زندگی اسلامی و مؤلفه‌های آن با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی رابطه معنادار دارند؟
- آیا هوش معنوی و سبک‌زندگی اسلامی توانایی پیش‌بینی معنادار مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی را دارند؟
- آیا مؤلفه‌های هوش معنوی توانایی پیش‌بینی معنادار مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی را دارند؟
- آیا مؤلفه‌های سبک‌زندگی اسلامی توانایی پیش‌بینی معنادار مشارکت در فعالیت‌های

۳. پیشینه پژوهش

نتایج پژوهش‌ها حاکی از وجود رابطه‌ی هوش معنوی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بودند. برای مثال نتایج پژوهش آنوربوویچ^۱ (۲۰۱۹) نشان داد که معنویت نقش مؤثری در فعالیت‌های فرهنگی داشت. گل‌مکانی^۲ و همکاران (۲۰۱۸) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین هوش معنوی با فعالیت‌های مذهبی و شادکامی رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. در پژوهشی دیگر برقی مقدم و همکاران (۱۳۹۶) گزارش کردند که بین هوش معنوی، فرهنگ تیمی و اخلاق ورزشی بازیکنان تیم‌های ورزشی رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. رهبرقاضی و همکاران (۱۳۹۵) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین دین‌داری با فرهنگ سیاسی مشارکتی رابطه مثبت و معنادار و با فرهنگ سیاسی دموکراتیک رابطه منفی و معنادار وجود داشت. در پژوهشی دیگر خبازی (۱۳۹۲) گزارش کرد که بین هوش معنوی با شادکامی، بین هوش معنوی با مشارکت فرهنگی و بین شادکامی با هوش فرهنگی رابطه مثبت و معنادار وجود داشت.

نتایج پژوهش‌ها حاکی از رابطه‌ی سبک زندگی اسلامی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بودند. برای مثال نتایج پژوهش هانسن^۳ و همکاران (۲۰۱۵) نشان داد که ادراک سلامت خود، رضایت از زندگی و سلامت روان با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی رابطه معنادار مثبت داشتند. کنعانی نسب و همکاران (۱۳۹۹) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین سبک زندگی و مشارکت سیاسی دانشجویان همبستگی مثبت و معنادار وجود داشت. در پژوهشی دیگر بذرافشان (۱۳۹۶) گزارش کرد که بین سبک زندگی و همه مؤلفه‌های آن شامل شغل، درآمد، کیفیت زندگی، امکانات شهری، سلامت جسمی، فرهنگ توسعه شهری، رضایت از خدمات شهری و هویت خانواده با مشارکت اجتماعی شهروندان سالمند رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۶) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که سبک زندگی دینی

1. Anorboevich
2. Golmakani
3. Hansen

با سرمایه‌ی فرهنگی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار وجود داشت.

۴. ملاحظات مفهومی و نظری

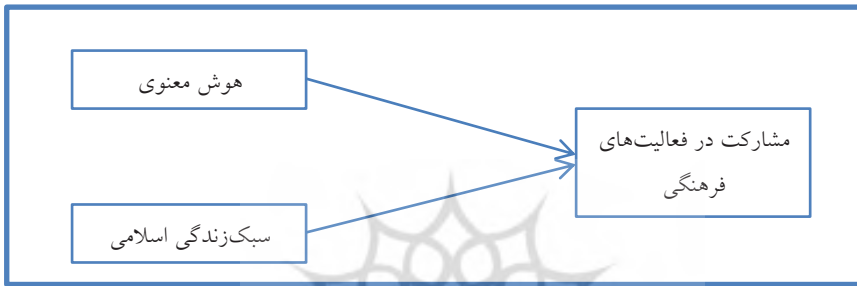
امروزه بحث مشارکت در زمینه‌های مختلف از جمله زمینه‌های فرهنگی مورد توجه متخصصان حوزه‌های مختلف قرار گرفته است. چون مشارکت در زمینه‌های مختلف نقش مهمی در سرنوشت سازمان‌ها و توسعه‌ی جامعه دارد (لاکین^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی حاکی از بهره‌مندی و بهره‌گیری اعضای فرهنگی یک سازمان از منابع فرهنگی موجود مانند ابزارها، کالاها و محصولات فرهنگی یا خدمات فرهنگی است که زمینه برای توسعه شخصیت اعضای گروه فراهم می‌آورد (کیواگلیون^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). یکی از عوامل مرتبط با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، هوش معنوی است (خبازی، ۱۳۹۲). هوش معنوی به‌عنوان مجموعه‌ای از قابلیت‌های مؤثر در سازگاری روانشناختی و دارای جنبه‌های غیرمادی و متعالی شامل چهار مؤلفه‌ی تفکر انتقادی و وجودی^۳، تولید معنای شخصی^۴، آگاهی متعالی^۵ و توسعه حالت هوشیاری^۶ است. توانایی تفکر انتقادی به معنای داشتن توانایی تفکر انتقادی درباره‌ی زندگی، حقیقت وجود، واقعیت، جهان، فضا، مرگ و دیگر مطالب متافیزیکی است. تولید معنای شخصی به معنای توانایی فرد جهت ساخت هدف و معنای شخصی برای همه تجربه‌های جسمی و روانی جهت آگاهی از اهداف در زندگی می‌باشد. آگاهی متعالی به معنای شناسایی ابعاد متعالی خود، دیگران و جهان در حالت هوشیاری از طریق توانایی تشخیص ارتباط میان آنها است. توسعه حالت هوشیاری به معنای توانایی فرد جهت ورود به حالت‌های هوشیار معنوی مثل مراقبه یا یگانگی در یک بصیرت شخصی مثلاً در مراقبه، نماز یا دعا و توانایی خروج از آن می‌باشد (کینگ^۷، ۲۰۰۸).

1. Lokken
2. Quaglione
3. Critical Existential Thinking
4. Personal Meaning Production
5. Transcendental Awareness
6. Conscious State Expansion
7. King

یکی دیگر از عوامل مرتبط با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، سبک زندگی اسلامی است (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۶). سبک زندگی اسلامی مجموعه‌ای از مهارت‌های هماهنگ هویت‌ساز متأثر از آموزه‌های اسلامی و کاربردی‌شده‌ی سیره و سنت اسلامی در ساحت زندگی فردی و اجتماعی است؛ به طوری که منش اسلامی در وجود فرد یا جامعه به عنوان یک نظام معنایی پایدار تبدیل شود و در همه وجوه رفتار و کردار مسلمانان نمود پیدا کند (عسکری و همکاران، ۱۳۹۹). سبک زندگی اسلامی شامل ده مؤلفه‌ی زمان‌شناسی^۱، امنیت^۲، تفکر و علم^۳، سلامت^۴، خانوادگی^۵، مالی^۶، عبادی^۷، باورها^۸، اخلاقی^۹ و اجتماعی^{۱۰} است. زمان‌شناسی به وظایف فرد درباره‌ی استفاده‌ی بهینه از زمان مربوط می‌شود، مثل تعیین اولویت‌ها درباره‌ی توزیع فرصت، تنظیم زمان، برنامه‌ریزی و استفاده از مناسب‌های زمانی خاص. امنیت به وظایفی اشاره دارد که هم باعث امنیت فردی و هم باعث امنیت جامعه می‌شود، مثل حفظ مرزها، انتظامات داخلی شهرها و شناسایی و مجازات مجرمان. تفکر و علم به وظایف شناختی تر مربوط و شامل شناخت خود، تلاش برای افزایش شناخت خود و جایگاهی که فرد برای تفکر و علم قائل است. سلامت به اموری اشاره دارد که در سلامت جسمی و روانی فرد ایفای نقش می‌کند و تغذیه، بهداشت، فعالیت بدنی، تفریح، بازی، لذت‌های زندگی، خواب و استراحت، دید و بازدید و غیره را شامل می‌شود. مؤلفه‌ی خانوادگی به رفتارها و روابط فرد از این حیث که عضوی از یک خانواده هسته‌ای است، اشاره دارد. مؤلفه‌ی مالی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که مستقیم یا غیرمستقیم به امور اقتصادی و مادی زندگی مربوط می‌شود. مؤلفه‌ی عبادی به وظایفی اشاره دارد که رابطه بین فرد و خداوند را به عنوان عباد و مولا نشان می‌دهد و از طریق

1. Chronology
2. Security
3. Thinking and Science
4. Health
5. Family
6. Financial
7. Devotional
8. Beliefs
9. Moral
10. Social

فعالیت‌هایی مانند نماز، دعا، تلاوت قرآن، روزه و غیره مشخص می‌شود. باورها به مفاهیم هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، خداشناسی و غیره اشاره دارد و به صورت خودآگاه و ناخودآگاه نقش تعیین‌کننده‌ای در رفتار فرد دارند. مؤلفه‌ی اخلاقی به صفات و رفتارهای درونی شده فرد اشاره دارد که جزء وظایف رسمی و قانونی نیستند و ترک آن منجر به تنبیه و بازخواست نمی‌شود. مؤلفه‌ی اجتماعی به وظایفی اشاره دارد که فرد در ارتباط با دیگران و فراتر از خود و خانواده انجام می‌دهد (کاویانی، ۱۳۹۰). در نتیجه، مدل مفهومی پژوهش حاضر در شکل ۱ ارائه شد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش حاضر

۵. روش پژوهش

این مطالعه از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه‌ی اجرا مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی پژوهش، همه‌ی اساتید بسیجی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به تعداد ۲۹۴ نفر بودند. حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۱۶۷ نفر بدست آمد که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری به هر یک از اساتید بسیجی یک کد اختصاص داده شد و سپس با کمک جدول اعداد تصادفی تعداد ۱۶۷ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای انجام این پژوهش، ابتدا با مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال و واحد بسیج جهت انجام پژوهش بر روی اساتید بسیجی هماهنگی لازم به عمل آمد و پس از تهیه‌ی لیست آنها و اختصاص یک کد به هر یک از آنان نمونه‌گیری انجام شد. برای نمونه‌ها اهمیت و ضرورت پژوهش و آزاد بودن افراد جهت شرکت یا عدم شرکت در پژوهش بیان و به آنان درباره رعایت نکات اخلاقی از جمله اصول رازداری، محرمانه‌ماندن اطلاعات شخصی، حفظ حریم شرکت‌کنندگان و غیره اطمینان خاطر داده شد. در نهایت، پس

از موافقت آنها جهت شرکت در پژوهش از آنان خواسته شد تا به ابزارهای پژوهش که در زیر معرفی می‌شوند به طور کامل و صادقانه پاسخ دهند.

مقیاس هوش معنوی^۱: این مقیاس توسط کینگ (۲۰۰۸) با ۲۴ گویه و چهار مؤلفه‌ی تفکر انتقادی وجودی (۷ گویه)، تولید معنای شخصی (۵ گویه)، آگاهی متعالی (۷ گویه) و توسعه حالت هوشیاری (۵ گویه) طراحی شد. گویه‌ها با توجه به مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از نظری ندارم (نمره صفر) تا کاملاً درست (نمره چهار) نمره‌گذاری و نمره‌ی هر مؤلفه با مجموع نمره گویه‌های سازنده آن مؤلفه و نمره کل ابزار با مجموع نمره کل گویه‌ها محاسبه می‌شود. بنابراین، دامنه‌ی نمرات کل ابزار بین صفر تا ۹۶ بود و نمره‌ی بالاتر حاکی از هوش معنوی بیشتر می‌باشد. کینگ (۲۰۰۸) روایی همگرای آن را با مقیاس دینداری تأیید و پایایی را با روش آلفای کرونباخ برای کل ابزار ۰/۹۵ و برای مؤلفه‌های تفکر انتقادی وجودی ۰/۸۸، تولید معنای شخصی ۰/۸۷، آگاهی متعالی ۰/۸۹ و توسعه حالت هوشیاری ۰/۹۴ گزارش کردند. در ایران، رقیب و همکاران (۱۳۸۹) روایی صوری و محتوایی مقیاس را توسط متخصصان روانشناسی و روایی همگرای آن را با پرسشنامه تجربه معنوی غباری بناب و همکاران (۱۳۸۴) تأیید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ برای کل ابزار ۰/۸۸ و برای مؤلفه‌های تفکر انتقادی وجودی ۰/۷۵، تولید معنای شخصی ۰/۷۶، آگاهی متعالی ۰/۷۸ و توسعه حالت هوشیاری ۰/۷۳ گزارش کردند. در پژوهش حاضر مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ برای کل ابزار ۰/۹۲ و برای مؤلفه‌های تفکر انتقادی وجودی ۰/۸۳، تولید معنای شخصی ۰/۸۴، آگاهی متعالی ۰/۷۹ و توسعه حالت هوشیاری ۰/۸۱ بدست آمد.

پرسشنامه سبک زندگی اسلامی^۲: این پرسشنامه توسط کاویانی (۱۳۹۰) با ۷۹ گویه و ده مؤلفه زمان‌شناسی (۱۰ گویه)، امنیت (۶ گویه)، تفکر و علم (۹ گویه)، سلامت (۳ گویه)، خانوادگی (۷ گویه)، مالی (۹ گویه)، عبادی (۶ گویه)، باورها (۱۱ گویه)، اخلاقی (۹ گویه) و اجتماعی (۹ گویه) طراحی شد. گویه‌ها با توجه به مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از خیلی کم (نمره یک) تا خیلی زیاد (نمره چهار) نمره‌گذاری و نمره هر مؤلفه با مجموع نمره گویه‌های سازنده آن مؤلفه و نمره کل ابزار با مجموع نمره کل گویه‌ها محاسبه می‌شود. بنابراین، دامنه نمرات

1. Spiritual Intelligence Scale
2. Islamic Lifestyle Questionnaire

کل ابزار بین ۷۹ تا ۳۱۶ بود و نمره بالاتر حاکی از سبک زندگی اسلامی مطلوب تر می باشد. کویانی (۱۳۹۰) روایی همگرای آن را با آزمون جهت گیری مذهبی تأیید و روایی سازه ابزار را با روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و نتایج حاکی از وجود ۱۰ عامل و بار عاملی مناسب برای همه گویه های آن بود و پایایی را با روش آلفای کرونباخ برای کل ابزار ۰/۷۸ و برای مؤلفه های زمان شناسی ۰/۶۸، امنیت ۰/۴۹، تفکر و علم ۰/۶۶، سلامت ۰/۷۱، خانوادگی ۰/۶۰، مالی ۰/۶۱، عبادی ۰/۳۲، باورها ۰/۵۷، اخلاقی ۰/۷۴ و اجتماعی ۰/۵۵ گزارش کردند. در پژوهش حاضر مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ برای کل ابزار ۰/۸۳ و برای مؤلفه های زمان شناسی ۰/۷۲، امنیت ۰/۵۸، تفکر و علم ۰/۷۳، سلامت ۰/۷۷، خانوادگی ۰/۷۸، مالی ۰/۷۲، عبادی ۰/۵۶، باورها ۰/۷۰، اخلاقی ۰/۷۶ و اجتماعی ۰/۷۷ بدست آمد.

پرسشنامه مشارکت در فعالیت های فرهنگی: این پرسشنامه توسط گنجی و همکاران (۱۳۹۷) با ۱۸ گویه طراحی شد. گویه ها با توجه به مقیاس پنج درجه ای لیکرت از خیلی کم (نمره یک) تا خیلی زیاد (نمره پنج) نمره گذاری و نمره ابزار با مجموع نمره گویه ها محاسبه می شود. بنابراین، دامنه نمرات ابزار بین ۱۸ تا ۹۰ بود و نمره بالاتر حاکی از مشارکت بیشتر در فعالیت های فرهنگی می باشد. گنجی و همکاران (۱۳۹۷) روایی همگرای ابزار را با پرسشنامه های سرمایه فرهنگی و رضایت مندی از سیاست های حمایتی دانشگاه در دانشجویان و استادان تأیید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ گزارش کردند. در پژوهش حاضر مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ بدست آمد.

داده های حاصل از گردآوری از طریق ابزارهای خودگزارش دهی فوق با روش های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان در نرم افزار SPSS-۲۴ در سطح معناداری ۰/۰۵ تحلیل شدند.

۶. یافته های پژوهش

در این پژوهش ۱۶۷ نفر از اساتید بسیجی حضور داشتند که فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت شناختی آنها شامل جنسیت، رتبه ی دانشگاهی، سابقه کار و سن در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱. نتایج فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی اساتید بسیجی

متغیر	سطوح	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۰۲	۶۱/۰۸
	زن	۶۵	۳۵/۹۲
رتبه دانشگاهی	مربی	۴۵	۲۶/۹۵
	استادیار	۱۰۳	۶۱/۶۸
	دانشیار	۱۴	۸/۳۸
	استاد	۵	۲/۹۹
سابقه کار	۱-۱۰ سال	۵۸	۳۴/۷۳
	۱۱-۲۰ سال	۸۸	۵۲/۶۹
	بالاتر از ۲۰ سال	۲۱	۱۲/۵۸
سن	۲۱-۳۰ سال	۲	۱/۲۰
	۳۱-۴۰ سال	۷۴	۴۴/۳۱
	۴۱-۵۰ سال	۳۹	۲۳/۳۵
	بالاتر از ۵۰ سال	۵۲	۳۱/۱۴

طبق نتایج جدول ۱، بیشتر اساتید مرد (۶۱/۰۸ درصد) و دارای رتبه دانشگاهی استادیار (۶۱/۶۸ درصد)، سابقه کار بالاتر از ۲۰ سال (۵۲/۶۹ درصد) و سن ۳۱-۴۰ سال (۴۴/۳۱ درصد) بودند. نتایج میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی اساتید بسیجی در جدول ۲ ارائه شد.

جدول ۲. نتایج میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی

با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی اساتید بسیجی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	همبستگی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی	معناداری
تفکر انتقادی وجودی	۱۷/۲۲	۳/۲۴	۰/۴۲	۰/۰۰۱
تولید معنای شخصی	۱۵/۱۹	۲/۷۸	۰/۳۳	۰/۰۰۱

۰/۰۰۱	۰/۲۸	۳/۴۶	۱۸/۷۵	آگاهی متعالی
۰/۰۰۱	۰/۳۷	۲/۷۰	۱۲/۳۸	توسعه حالت هوشیاری
۰/۰۰۱	۰/۴۶	۷/۴۳	۶۳/۵۴	کل هوش معنوی
۰/۰۰۱	۰/۲۵	۳/۴۳	۲۴/۱۶	زمان‌شناسی
۰/۰۰۱	۰/۲۸	۲/۱۹	۱۳/۴۸	امنیت
۰/۰۰۱	۰/۳۴	۳/۷۵	۲۷/۰۸	تفکر و علم
۰/۰۰۱	۰/۳۳	۱/۱۲	۸/۳۵	سلامت
۰/۰۰۱	۰/۴۵	۳/۴۲	۱۸/۲۰	خانوادگی
۰/۰۰۱	۰/۳۶	۳/۷۸	۲۴/۸۳	مالی
۰/۰۰۱	۰/۴۸	۱/۹۴	۱۶/۲۷	عبادی
۰/۰۰۱	۰/۴۷	۳/۱۰	۲۳/۴۹	باورها
۰/۰۰۱	۰/۴۳	۲/۹۷	۲۳/۷۸	اخلاقی
۰/۰۰۱	۰/۳۹	۳/۲۳	۲۵/۴۲	اجتماعی
۰/۰۰۱	۰/۵۳	۲۳/۴۴	۲۰۵/۰۶	کل سبک‌زندگی اسلامی
---	۱/۰۰	۵/۸۱	۵۲/۳۵	مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی

طبق نتایج جدول ۲، بین هوش معنوی (و همه مؤلفه‌های آن) و سبک‌زندگی اسلامی (و همه مؤلفه‌های آن) با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی رابطه مثبت و معنادار وجود داشت (P < ۰/۰۰۱). نتایج بررسی پیش فرض‌های روش تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که فرض نرمال بودن برای متغیرهای هوش معنوی (و همه مؤلفه‌های آن)، سبک‌زندگی اسلامی (و همه مؤلفه‌های آن) و مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی رد نشد ($P < ۰/۰۵$). همچنین، مقدار عامل تورم واریانس برای پیش‌بینی مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بر اساس هوش معنوی و سبک‌زندگی اسلامی ۱/۷۸، بر اساس مؤلفه‌های هوش معنوی در دامنه ۱/۳۴ تا ۲/۷۶ و بر اساس مؤلفه‌های سبک‌زندگی اسلامی در دامنه ۱/۵۵ تا ۳/۵۰ بود که به دلیل کوچک‌تر از ۱۰ بودن فرض هم‌خطی چندگانه رد شد. علاوه بر آن، مقدار دوربین-واتسون برای پیش‌بینی مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بر اساس هوش معنوی و سبک‌زندگی اسلامی ۱/۹۲، بر اساس مؤلفه‌های هوش معنوی ۱/۷۵ و بر اساس مؤلفه‌های

سبک‌زندگی اسلامی ۲/۱۷ بود که به دلیل قراردادن در دامنه ۱/۵ الی ۲/۵ فرض همبستگی باقی مانده‌ها رد شد. در نتیجه، شرایط استفاده از رگرسیون چندگانه وجود داشت. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بر اساس هوش معنوی و سبک‌زندگی اسلامی اساتید بسیجی در جدول ۳ ارائه شد.

جدول ۳. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بر اساس هوش معنوی و سبک‌زندگی اسلامی اساتید بسیجی

متغیر	R	R ^۲	F	df	معناداری	Beta	مقدار t	معناداری
هوش معنوی				۲		۰/۳۱	۴/۳۴	۰/۰۰۱
و سبک‌زندگی اسلامی	۰/۶۶	۰/۴۳	۳۵/۲۸	۱۶۴	۰/۰۰۱	۰/۳۵	۵/۱۲	۰/۰۰۱

طبق نتایج جدول ۳، هوش معنوی و سبک‌زندگی اسلامی به‌طور معناداری توانستند ۴۳ درصد از تغییرات مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی اساتید بسیجی را پیش‌بینی کنند که اثر هر دو متغیر مثبت و اثر سبک‌زندگی اسلامی بیشتر از هوش معنوی بود ($P \leq ۰/۰۰۱$). نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بر اساس مؤلفه‌های هوش معنوی اساتید بسیجی در جدول ۴ ارائه شد.

جدول ۴. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بر اساس مؤلفه‌های هوش معنوی اساتید بسیجی

متغیر	R	R ^۲	F	df	معناداری	Beta	مقدار t	معناداری
تفکر انتقادی وجودی،						۰/۳۳	۴/۷۷	۰/۰۰۱
تولید معنای شخصی،				۴		۰/۳۰	۴/۲۹	۰/۰۰۱
آگاهی متعالی	۰/۵۳	۰/۲۸	۱۹/۵۵	۱۶۲	۰/۰۰۱	۰/۲۲	۳/۱۲	۰/۰۰۱
و توسعه حالت هوشیاری						۰/۲۸	۳/۹۵	۰/۰۰۱

طبق نتایج جدول ۴، مؤلفه‌های هوش معنوی به‌طور معناداری توانستند ۲۸ درصد از تغییرات مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی اساتید بسیجی را پیش‌بینی کنند که اثر هر چهار مؤلفه‌ی هوش معنوی مثبت و اثر مؤلفه‌ی تفکر انتقادی وجودی بیشتر از سایر مؤلفه‌ها بود ($P \leq ۰/۰۰۱$). نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بر اساس مؤلفه‌های سبک‌زندگی اسلامی اساتید بسیجی در جدول ۵ ارائه شد.

جدول ۵. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش بینی صمیمیت زناشویی بر اساس مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی اساتید بسیجی

متغیر	R	R ^۲	F	df	معناداری	Beta	مقدار t	معناداری
زمان شناسی،						۰/۱۷	۳/۷۹	۰/۰۰۱
امنیت،						۰/۱۸	۲/۸۴	۰/۰۰۱
تفکر و علم						۰/۲۷	۴/۱۲	۰/۰۰۱
سلامت						۰/۲۰	۳/۳۵	۰/۰۰۱
خانوادگی				۱۰		۰/۲۹	۳/۵۶	۰/۰۰۱
مالی	۰/۷۴	۰/۵۴	۴۸/۱۰	۱۵۶	۰/۰۰۱	۰/۲۶	۳/۴۰	۰/۰۰۱
عبادی						۰/۳۳	۴/۷۷	۰/۰۰۱
باورها						۰/۳۱	۴/۵۱	۰/۰۰۱
اخلاقی						۰/۲۹	۴/۱۰	۰/۰۰۱
اجتماعی						۰/۲۵	۳/۹۷	۰/۰۰۱

طبق نتایج جدول ۵، مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی به طور معناداری توانستند ۵۴ درصد از تغییرات مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی اساتید بسیجی را پیش بینی کنند که اثر هر ده مؤلفه سبک زندگی اسلامی مثبت و اثر مؤلفه عبادی بیشتر از سایر مؤلفه‌ها بود ($P < ۰/۰۰۱$).

۷. جمع بندی و نتیجه گیری

مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی توسط اساتید بسیجی نقش مؤثری در بهبود توسعه دانشگاه و جامعه دارد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی انجام شد.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که هوش معنوی و هر چهار مؤلفه‌ی آن شامل تفکر انتقادی و جودی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و توسعه حالت هوشیاری با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی رابطه مثبت و معنادار داشتند. این یافته‌ها همسو و هم‌راستا با یافته‌های پژوهش‌های آنوربوویچ (۲۰۱۹)، گلمکانی و همکاران (۲۰۱۸)، برقی مقدم و همکاران (۱۳۹۶)، رهبرقاضی و همکاران (۱۳۹۵) و خبازی (۱۳۹۲) بودند. در تبیین و تفسیر این یافته‌ها بر مبنای پژوهش برقی مقدم و همکاران (۱۳۹۶) می‌توان گفت؛ هوش معنوی

رابطه‌ی نزدیکی با شهود، نگرش و خردمندی دارد و ماهیت غیراختصاصی و کل‌نگر آن ادراک فرد را گسترش می‌دهد، آن را عمق می‌بخشد و به غنی‌سازی روابط و بهبود زندگی شخصی و شغلی کمک می‌کند. بنابراین، به نظر می‌رسد افرادی که هوش معنوی بالایی دارند ممکن است شیوه‌ی زندگی متفاوتی در مقایسه با افرادی که هوش معنوی پایینی دارند، داشته باشند. نکته حائز اهمیت دیگر اینکه، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی دارای ابعاد معنوی و مذهبی است. در نتیجه، می‌توان انتظار داشت که با افزایش هوش معنوی و مؤلفه‌های آن میزان مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی افزایش یابد.

یافته‌های دیگر این پژوهش نشان داد که سبک زندگی اسلامی و هر ده مؤلفه‌ی آن شامل زمان‌شناسی، امنیت، تفکر و علم، سلامت، خانوادگی، مالی، عبادی، باورها، اخلاقی و اجتماعی با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی رابطه مثبت و معنادار داشتند. این یافته‌ها همسو و هم‌راستا با یافته‌های پژوهش‌های هانسن و همکاران (۲۰۱۵)، کنعانی‌نسب و همکاران (۱۳۹۹)، بذرافشان (۱۳۹۶) و ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۶) بودند. در تبیین و تفسیر این یافته‌ها بر مبنای پژوهش ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۶) می‌توان گفت که سبک زندگی اسلامی و دینی مجموعه‌ای از رفتارهای منبعث از اسلام و دین و بر مبنای آنها است که به صورت عملی در رفتارهای زندگی روزمره نمود پیدا می‌کند. از آنجایی که سبک زندگی مجموعه‌ای نسبتاً منسجم از همه‌ی رفتارها و فعالیت‌های یک فرد معین در جریان زندگی روزمره است. بر اساس آن سبک زندگی اسلامی، مجموعه‌ای از رفتارهای برگرفته از اسلام می‌باشد و تمام ادیان از جمله اسلام دارای نظام معنایی، آموزه‌ها، نهادها و ساختارهایی هستند که پیروان خود را در ایجاد سبک زندگی مبتنی بر آنها توانمند می‌سازد. همچنین، بر مبنای پژوهش کاویانی (۱۳۹۰) سبک زندگی هر فرد و جامعه‌ای متأثر از نوع باورها و ارزش‌های حاکم بر آن فرد و جامعه است و جهان است و جهان بینی مادی و ارزش‌های لذت‌گرایانه و سودمحورانه سبک زندگی خاصی را پدید می‌آورد و در مقابل جهان بینی الهی و ارزش‌های کمال‌گرایانه و سعادت‌محورانه نیز سبک خاصی از زندگی را شکل می‌دهد. سبک زندگی اسلامی در مقایسه با سایر سبک‌ها در زندگی افراد و جامع بسیار مهم و تأثیرگذار است به ویژه در عصر حاضر که کاستی‌های سبک زندگی غیراسلامی و مادی بر همگان روشن شده است. در نتیجه، افزایش سبک زندگی اسلامی و مؤلفه‌های آن سبب افزایش مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی می‌شود.

دیگر یافته‌های این پژوهش نشان داد که هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی به‌طور معناداری توانستند مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی را پیش‌بینی و تبیین نمایند. پژوهشی که پیش‌بینی ترکیب هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی را بررسی کرده باشد، یافت نشد، اما در تبیین و تفسیر این یافته‌ها می‌توان گفت که افراد دارای هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی بالا در زندگی شخصی و خانوادگی با مشکلات کمتری مواجه هستند، از سلامت و کیفیت زندگی بالاتری برخوردارند، نگاه مثبت‌تر و خوش‌بینانه‌تری به زندگی و کلیه مسائل جاری در آن دارند، از راهبردهای مقابله‌ای سازگار و مناسب استفاده می‌کنند و تمایل بیشتری جهت مشارکت در فعالیت‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دارند. در نتیجه، چنین افرادی در زندگی شخصی و خانوادگی با مشکلات کمتری مواجه هستند، در صورت مواجهه با مشکلات از راهکارهای مناسب استفاده و نکته حائز اهمیت دیگر اینکه آنها برای اوقات فراغت و زمان‌های مختلف خود برنامه‌ریزی و در فعالیت‌ها و برنامه‌های مختلف شرکت می‌نمایند و از حمایت اجتماعی و معنوی بیشتر برخوردار خواهند بود. حال زمانی که اساتید بسیجی دارای چنین ویژگی‌هایی باشند در زندگی شغلی خود نیز ضمن مواجه شدن با مشکلات کمتر، تمایل بیشتری به شرکت در فعالیت‌های مختلف از جمله فعالیت‌های فرهنگی با توجه به اهداف بسیج خواهند داشت. در نتیجه، می‌توان انتظار داشت که هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی بتوانند نقش مؤثر و معناداری در پیش‌بینی و تبیین مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی داشته باشند.

همچنین، یافته‌های این پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های هوش معنوی شامل تفکر انتقادی وجودی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و توسعه‌ی حالت هوشیاری به‌طور معناداری توانستند مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی را پیش‌بینی و تبیین نمایند. در تبیین و تفسیر این یافته‌ها بر مبنای پژوهش کینگ (۲۰۰۸) می‌توان گفت که توانایی تفکر انتقادی به معنای داشتن توانایی تفکر انتقادی درباره زندگی، حقیقت وجود، واقعیت، جهان، فضا، مرگ و دیگر مطالب متافیزیکی است. تولید معنای شخصی به معنای توانایی فرد جهت ساخت هدف و معنای شخصی برای همه تجربه‌های جسمی و روانی جهت آگاهی از اهداف در زندگی می‌باشد. آگاهی متعالی به معنای شناسایی ابعاد متعالی خود، دیگران و جهان در حالت هوشیاری از طریق توانایی تشخیص ارتباط میان آنها است. توسعه‌ی حالت هوشیاری به معنای توانایی فرد جهت ورود به حالت‌های هوشیاری معنوی مثل مراقبه یا یگانگی در یک بصیرت شخصی مثلاً در مراقبه، نماز یا

دعا و توانایی خروج از آن می‌باشد. از آنجایی که افراد دارای چهار مؤلفه‌ی فوق، معمولاً به دلیل مشارکت در فعالیت‌های دینی و مذهبی خود را مشغول می‌سازند از سلامت و بهداشت روان بالایی برخوردارند و برای همه رویدادهای زندگی معنا و مفهومی معنوی می‌یابند و بر همین اساس بر مشکلات زندگی شخصی و شغلی نیز فائق می‌آیند. در نتیجه، مؤلفه‌های هوش معنوی می‌توانند، نقش مؤثری در پیش‌بینی و تبیین مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی ایفا نمایند.

علاوه بر آن، یافته‌های این پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی شامل زمان‌شناسی، امنیت، تفکر و علم، سلامت، خانوادگی، مالی، عبادی، باورها، اخلاقی و اجتماعی به‌طور معناداری توانستند، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی را پیش‌بینی و تبیین نمایند. در تبیین و تفسیر این یافته‌ها بر مبنای پژوهش کویانی (۱۳۹۰) می‌توان گفت که زمان‌شناسی به وظایف فرد در باره‌ی استفاده بهینه از زمان مربوط می‌شود، مثل تعیین اولویت‌ها درباره توزیع فرصت، تنظیم زمان و برنامه‌ریزی و استفاده از مناسب‌های زمانی خاص. امنیت به وظایفی اشاره دارد که هم باعث امنیت فردی و هم باعث امنیت جامعه می‌شود مثل حفظ مرزها، انتظامات داخلی شهرها و شناسایی و مجازات مجرمان. تفکر و علم به وظایف شناختی فر مربوط و شامل شناخت خود، تلاش برای افزایش شناخت خود و جایگاهی که فرد برای تفکر و علم قائل است. سلامت به اموری اشاره دارد که در سلامت جسمی و روانی فرد ایفای نقش می‌کند و تغذیه، بهداشت، فعالیت بدنی، تفریح، بازی، لذت‌های زندگی، خواب و استراحت، دید و بازدید و غیره را شامل می‌شود. مؤلفه‌ی خانوادگی به رفتارها و روابط فرد از این حیث که عضوی از یک خانواده هسته‌ای است، اشاره دارد. مؤلفه‌ی مالی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که مستقیم یا غیرمستقیم به امور اقتصادی و مادی زندگی مربوط می‌شود. مؤلفه‌ی عبادی به وظایفی اشاره دارد که رابطه بین فرد و خداوند را به‌عنوان عبد و مولا نشان می‌دهد و از طریق فعالیت‌هایی مانند نماز، دعا، تلاوت قرآن، روزه و غیره مشخص می‌شود. باورها به مفاهیم هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، خداشناسی و غیره اشاره دارد و به‌صورت خودآگاه و ناخودآگاه نقش تعیین‌کننده‌ای در رفتار فرد دارند. مؤلفه‌ی اخلاقی به صفات و رفتارهای درونی شده فرد اشاره دارد که جزء وظایف رسمی و قانونی نیستند و ترک آن منجر به تنبیه و بازخواست نمی‌شود. مؤلفه‌ی اجتماعی به وظایفی اشاره دارد که فرد در ارتباط با دیگران و فراتر از خود و خانواده انجام می‌دهد. افراد دارای ده مؤلفه‌ی فوق معمولاً به دلیل داشتن سبکی مناسب جهت ادامه زندگی از

سلامت و سازگاری مناسب‌تر برخوردار هستند و خود را با شرایط موجود بهتر سازگار می‌نمایند، لذا می‌توان انتظار داشت که اساتید بسیجی نیز تمایل بیشتری برای شرکت در فعالیت‌های بسیج داشته باشند. از آنجایی که عمده فعالیت‌های بسیج فعالیت‌های فرهنگی است، لذا می‌توان انتظار داشت که مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی بتوانند نقش مؤثر و معناداری در پیش‌بینی و تبیین مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی در اساتید بسیجی داشته باشند.

مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش شامل محدودشدن جامعه پژوهش به اساتید بسیجی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، عدم بررسی نتایج به تفکیک جنسیت و استفاده از ابزارهای خودگزارش دهی اشاره کرد. بنابراین، مهم‌ترین پیشنهادهای پژوهشی؛ شامل انجام پژوهش بر اساتید بسیجی سایر واحدهای دانشگاهی و حتی بر روی اساتید غیربسیجی و کارکنان دانشگاه، انجام پژوهش به تفکیک جنسیت از آنجایی که در اکثر ویژگی‌ها بین زنان و مردان تفاوت وجود دارد و استفاده از مصاحبه ساختاریافته یا حتی نیمه‌ساختاریافته یا مشاهده جهت جمع‌آوری داده‌ها اشاره کرد. آخرین پیشنهاد پژوهشی بررسی رابطه و نقش سایر متغیرها در مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی مانند متغیرهای سرمایه اجتماعی، حمایت اجتماعی، امید به زندگی، خوش‌بینی و غیره می‌باشد. نتایج این پژوهش، نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنادار هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی و مؤلفه‌های هر یک آنها با مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی اساتید بسیجی و نقش مؤثر و معنادار آنها در پیش‌بینی و تبیین مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی آنان بود. بنابراین، نتایج پژوهش حاضر برای مسئولان و برنامه‌ریزان تلویحات کاربردی دارد و آنان با توجه به نتایج این پژوهش و پژوهش‌های مشابه می‌توانند گام مؤثری در جهت ارتقای مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی بردارند. برای این منظور و با توجه به نتایج این پژوهش، آنان می‌توانند زمینه را برای بهبود هوش معنوی و سبک زندگی اسلامی فراهم آورند تا رشد این متغیرها سبب افزایش مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی توسط اساتید بسیجی شود.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله نویسندگان از مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال به دلیل قبول انجام پژوهش و همکاری با پژوهشگر و اساتید بسیجی به دلیل مشارکت در پژوهش و پاسخگویی به ابزارها تشکر و قدردانی می‌کنند.

منابع

۱. ابراهیمی، قربانعلی؛ جانعلیزاده چوب‌بستی، حیدر و بولاغی، مهدی (۱۳۹۶). «بررسی جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی دینی دانشجویان (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه مازندران)»، جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۴(۱۰)، صص ۱۳۸-۱۱۳.
۲. بذرافشان، شهرزاد (۱۳۹۶). «بررسی جامعه‌شناختی رابطه سبک زندگی و مشارکت اجتماعی شهروندان سالمند شهر گرگان»، مجله مطالعه جامعه‌شناختی شهری، ۸(۲۵)، صص ۹۱-۱۱۶.
۳. برقی مقدم، جعفر؛ رسولی، سوسن و نکوفر، مهدی (۱۳۹۶). «ارتباط بین هوش معنوی و فرهنگ تیمی با اخلاق ورزشی در بازیکنان تیم‌های ورزشی». مجله اخلاق زیستی، ۷(۲۶)، صص ۷۷-۸۴.
۴. رستمی نسب دولت‌آباد، زینب؛ احسان‌پور، فاطمه؛ محمدخانی، محی‌الدین؛ شریعتمدار طهرانی، علی و باقری مهیاری، ندا (۱۳۹۸). «بررسی نقش سبک زندگی اسلامی در رابطه بین تنظیم شناختی - هیجانی و وابستگی به تلفن همراه در دختران نوجوان شهر کرمانشاه در سال ۱۳۹۶»، مجله پژوهش در دین و سلامت، ۵(۳)، صص ۸۴-۹۵.
۵. رقیب، مانده‌سادات؛ سیادت، سیدعلی؛ حکیمی‌نیا، بهزاد و احمدی، سیدجعفر (۱۳۸۹). «اعتباریابی مقیاس هوش معنوی کینگ (SISRI-۲۴) در دانشجویان دانشگاه اصفهان»، مجله دست‌آوردهای روان‌شناختی، ۱۷(۱)، صص ۱۶۴-۱۴۱.
۶. رهبرقاضی، محمودرضا؛ امام‌جمعه‌زاده، سیدجواد؛ نوربخش، سوسن و خاکی، مینا (۱۳۹۵). «بررسی رابطه دین‌داری با دو نوع فرهنگ سیاسی مشارکتی و دموکراتیک»، مجله مطالعات راهبردی بسیج، ۱۹(۷۱)، صص ۱۶۵-۱۴۱.
۷. عربشاهی کریزی، احمد و فلاحی، آمنه (۱۳۹۹). «بررسی تأثیر سبک زندگی اسلامی بر سلامت روانی با توجه به نقش تعدیل‌گری هوش معنوی». مجله مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۹(۲)، صص ۳۹۲-۳۷۵.
۸. عسکری، فهیمه؛ منظری توکلی، علیرضا؛ منظری توکلی، حمداله و زین‌الدینی میمند، زهرا (۱۳۹۹). «روابط ساختاری سبک زندگی اسلامی و موفقیت تحصیلی با واسطه‌گری

- سازگاری با مدرسه در دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم»، مجله مسائل کاربردی در تعلیم و تربیت اسلامی، ۵(۳)، صص ۱۰۱-۱۲۶.
۹. عطاfer، علی و عزیززی، محمود (۱۳۹۳). «نقش تعهد سازمانی در مشارکت اعضای هیئت‌علمی در فعالیت‌های فرهنگی (مطالعه موردی: اعضای هیئت‌علمی واحد تهران شمال)»، مجله مدیریت فرهنگی، ۸(۲۴)، صص ۶۷-۷۷.
۱۰. غباری‌بناب، باقر؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و محمدی، محمدرضا (۱۳۸۴). «ساخت مقیاس تجربه معنوی دانشجویان»، مجله روانشناسی، ۹(۳)، صص ۲۶۱-۲۷۸.
۱۱. کاویانی، محمد (۱۳۹۰). «کمی‌سازی و سنجش سبک‌زندگی اسلامی»، مجله روان‌شناسی و دین، ۴(۲)، صص ۲۷-۴۴.
۱۲. کنعانی‌نسب، سجاد؛ متقی، ابراهیم؛ روشنایی، علی؛ شکر بیگی، عالیه و میرزایی، خلیل (۱۳۹۹). «مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر سبک‌زندگی بر مشارکت سیاسی دانشجویان (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه)»، فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، ۳(۴)، صص ۲۴۸-۲۲۹.
۱۳. گنجی، محمد؛ نیازی، محسن و حیدریان، امین (۱۳۹۷). «مطالعه عوامل مؤثر بر مشارکت فرهنگی در فضای دانشگاه». مجله جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۹(۳)، صص ۱۹-۴۰.
۱۴. موحد، احمد؛ عباسی، زهرا و اکبرزاده، احمد (۱۳۹۹). «پیش‌بینی کارآمدی خانواده از طریق ابعاد سبک‌زندگی اسلامی در فرهنگیان شهر قاین». مجله اسلام و مطالعات اجتماعی، ۸(۳۰)، صص ۱۹۲-۲۲۱.
15. Anorboevich, R. A. (2019). Principles of spiritual and cultural activity. *International Journal on Integrated Education*, 2(5), 236-241.
16. Aydin, E. (2019). The effect of spiritual intelligence and optimistic on creativity in team and individual sports activities of Trabzon University students. *Asian Journal of Education and Training*, 5(3), 397-402.
17. Golmakani, N., Rezaei, F., & Mazloom, S. R. (2018). The relationship of spiritual intelligence and religious activities with happiness of midwives working in hospitals and health centers. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 6(2), 1264-1272.

18. Hansen, E., Sund, E., Knudtsen, M. S., Krokstad, S., & Holmen, T. L. (2015). Cultural activity participation and associations with self-perceived health, life-satisfaction and mental health: the Young HUNT Study, Norway. *BMC Public Health*, 15(544), 1-8.
19. King, D. B. (2008). *Rethinking clams of spiritual intelligence: A definition, model, and measure*. MA Thesis, Canada, Ontario, Trent University,.
20. Lee, C. W., Lin, L. C., & Hung, H. C. (2021). Art and cultural participation and life satisfaction in adults: The role of physical health, mental health, and interpersonal relationships. *Frontiers in Public Health*, 8(582342), 1-9.
21. Liu, Z., Li, X., Jin, T., Xiao, Q., & Wuyun, T. (2021). Effects of ethnicity and spiritual intelligence in the relationship between awe and life satisfaction among Chinese primary school teachers. *Frontiers in Psychology*, 12(673832), 1-11.
22. Lokken, B. I., Merom, D., Sund, E. R., Krokstad, S., & Rangul, V. (2021). Association of engagement in cultural activities with cause-specific mortality determined through an eight-year follow up: The HUNT Study, Norway. *PLoS ONE*, 16(3): e0248332, 1-18.
23. Maximova, K., Khan, M. K. A., Dabravolskaj, J., Maunula, L., Ohinmaa, A., & Veugelers, P. J. (2022). Perceived changes in lifestyle behaviours and in mental health and wellbeing of elementary school children during the first COVID-19 lockdown in Canada. *Public Health*, 202, 35-42.
24. Muniz, C., Rodriguez, P., & Suarez, M. J. (2017). Participation in cultural activities: specification issues. *Journal of Cultural Economics*, 41(1), 71-93.
25. Quaglione, D., Cassetta, E., Crociata, A., & Sarra, A. (2017). Exploring additional determinants of energy-saving behaviour: The influence of individuals' participation in cultural activities. *Energy Policy*, 108, 503-511.

26. Rahayu, M., Syafar, M., Thaha, R., Jafar, N., Natsir, S., & Areni, I. S. (2021). Meta synthesis: Mobile health education to healthy lifestyle for visual impairment. *Enfermeria Clinica*, 31(5), 821-827.
27. Sebova, M., & Reveszova, Z. (2020). Unveiling trends in cultural participation: The case of Slovakia. *Social Sciences*, 9(190), 1-14.
28. Skrzypinska, K. (2021). Does spiritual intelligence (SI) exist? A theoretical investigation of a tool useful for finding the meaning of life. *Journal of Religion and Health*, 60(1), 500-516.
29. Soto, C., Baezconde-Garbanati, L., Schwartz, S. J., & Unger, J. B. (2015). Stressful life events, ethnic identity, historical trauma, and participation in cultural activities: Associations with smoking behaviors among American Indian adolescents in California. *Addictive Behaviors*, 50, 64-69.
30. Turi, J. A., Rani, A. A., Abidin I., Mahmud, F., & Al Adresi, A. (2020). Correlating spiritual and emotional intelligence with academic performance among Pakistani students. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(2), 278-284.
31. Van Bendegom, C., Mitas, O., Boode, W., De Rooij, P., & Bastiaansen, M. (2021). When the arts are not your cup of tea: Participation frequency and experience in cultural activities, *Journal of Leisure Research*, 53(2), 1-24.